

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/kalendarium-solidarnosci/1983/42921,maj.html>
20.05.2024, 14:36

MAJ

Kalendarium maj 1983

1

- W Bielawie, Bydgoszczy, Częstochowie, Dzierżonowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Szczecinie, Świdnicy i wielu innych miastach – [manifestacje](#) „Solidarności”. W Gdańsku, Gdyni, Krakowie, Nowej Hucie, Warszawie i Wrocławiu demonstrantów atakują siły ZOMO. Zatrzymanych zostaje około 1000 osób.
- W Nowej Hucie pod kościołem [Arka](#) Pana zginął trafiony pociskiem gazowym w szyję 29-letni Ryszard Smagur.
- We Wrocławiu demonstrowało kilkanaście tysięcy osób. Niezależna manifestacja włącza się w trasę pochodu oficjalnego, w wyniku czego milicyjne pociski gazowe spadają także na trybunę wypełnioną komunistycznymi notablami. Podczas demonstracji umiera na zawał serca 51-letni Bernard Łyskawa – po zasłabnięciu w wyniku trafienia pociskiem gazowym w klatkę piersiową; ZOMO udaremniło próbę ratowania jego życia podjętą przez anonimowego lekarza.

3

- Demonstracje w wielu miastach, m.in. w Krakowie, Lublinie, Poznaniu i Warszawie.
- Warszawa – demonstracja na Starym Mieście. Po południu grupa funkcjonariuszy SB wdziera się do pomieszczeń Prymasowskiego Komitetu Pomocy przy kościele św. Marcina, skąd uprowadza, wywozi do lasu pod Warszawą i bije 5 pracowników, m.in. poetkę i działaczkę opozycji Barbarę Sadowską.

5

- Lech Wałęsa spotyka się z dziennikarzami zagranicznymi. Nieoficjalne obchody 1 Maja ocenia jako sukces „Solidarności”:

[...] Ludzie odpowiedzieli na apel TKK. Wszyscy mogli zobaczyć, że tylko przemoc uniemożliwiła im manifestowanie zgodnie z ich wolą i że „Solidarność” istnieje. Oświadczają, że: jestem w dalszym ciągu gotowy do rozmów, mimo że wielu maltretowanych i bitych członków „Solidarności” jest temu przeciwnych. [...] Partnerem dialogu z władzą może być tylko „S”, a nie trupy polityczne w rodzaju PRON czy nowych związków zawodowych. [...]

- Z komunikatu Episkopatu Polski ze 192. Konferencji Plenarnej:

[...] Oczekiwana pielgrzymka Ojca Świętego staje się dziś pielgrzymką narodowej nadziei. W okrucieństwie tej nadziei należy spodziewać się zniesienia stanu wojennego, przywrócenia pełnych swobód obywatelskich, zwolnienia więźniów skazanych w związku z wprowadzeniem stanu wojennego, puszczania w niepamięć czynów kwalifikowanych przez prawo w związku z tym stanem jako naruszające porządek prawny oraz przywrócenia na stanowiska pracy osób zwolnionych z niej ze względu na swoje przekonania. [...]

6

- Przywódcy wszystkich nurtów ruchu związkowego w Polsce sprzed 13 XII 1981 wystosowują apel do Prezydium Sejmu PRL:

[...] Realizacja ustawy z 8 X 1982 r. o związkach zawodowych zniweczyła ponad stuletni dorobek różnych nurtów ruchu związkowego w naszym kraju. Tworzone obecnie nowe organizacje związkowe nie zyskują szerszej aprobaty społecznej. [...] Prawda rozwoju społecznego, potwierdzona po raz kolejny przez wydarzenia ostatnich lat i miesięcy, wykazuje niezbicie, że nie każdy cel można osiągnąć środkami administracyjnymi, zwłaszcza zaś nie można zmienić stanu świadomości społeczeństwa. W okresie posierpniowym dokonały się kolejne i głębokie przemiany w poglądach i postawach narodu. Powstała nowa jakość, którą rządzący muszą uznawać i uwzględniać. [...] Przywrócenie zamkniętych swobód jest jednym z niezbędnych elementów pożądanego i rzeczywistego porozumienia narodowego i będzie sprzyjało pobudzeniu aktywności koniecznej do wyprowadzenia Polski z nękającego ją kryzysu. [...] Powodowani głęboką troską o los naszego kraju uważamy za niezbędne podjęcie zdecydowanych kroków zmierzających do uzdrowienia sytuacji, a w szczególności:

- niezwłoczne zrealizowanie wynikającej z ustawy zasady pluralizmu związkowego,
- uwolnienie wszystkich uwięzionych za działalność związkową, protestacyjną lub przekonania,

- przywrócenie do pracy zwolnionych za działalność związkową' [...].

- Apel podpisali: [Lech](#) Wałęsa, Stanisław Rusinek, Jacek Merkel – „Solidarność”, B. Fiutowski, B. Stelmach, M. Żurawski – Konfederacja Autonomicznych Związków Zawodowych, A. Melcer, J. Simon – związki branżowe, A. Łopata, Jan Trynkowski – Związek Nauczycielstwa Polskiego. Oprócz Wałęsy, wszyscy wymienieni oraz doradcy: Bronisław Geremek, Tadeusz Mazowiecki, Jan Olszewski i Władysław Siła-Nowicki, zostali zatrzymani na 48 godzin.

10

- „Głos Wybrzeża”, a następnie TV i PAP występują z napaścią na spowiednika Lecha Wałęsy ks. Henryka Jankowskiego, sugerując, że jego ojciec był zwolennikiem Hitlera i poległ na froncie wschodnim jako żołnierz Wehrmachtu.

12

- Z homilii Prymasa Polski Józefa Glempa w dniu św. Stanisława (Kraków, kościół Na Skalce):

[...] Nie ma w tym nic dziwnego, że hierarchia katolicka w Polsce przyszła z pomocą internowanym, uwięzionym, wszystkim upośledzonym z powodu stanu wojennego i że nadal to czyni. Jeśli są tacy, którzy chcą użyć świątyni do innych celów, prosimy ich, by tego nie robili. Nie chcemy, by w naszych świątyniach wznoszono polityczne hasła. Ale nie chcemy też, by wrzucano do nich petardy. [...]

- Wszelkie dokumenty, w których są jakieś wzmianki o NSZZ „Solidarność”, są wycofywane z archiwów wojewódzkich do archiwum przy KC PZPR. Wszystkie wydawnictwa, w tym „Tygodnik Solidarność”, usunięte zostają z bibliotek i czytelni w całej Polsce, nawet z Biblioteki Narodowej. 40-tysięczny nakład książki Wałęsa wydrukowanej tuż przed 13 XII idzie na przemiał.
- Czystka w kinematografii: usuwa się z Zespołu X – kierownika artystycznego Andrzeja Wajdę, kierownika literackiego – Bolesława Michałka, kierownika produkcji Barbarę Pec-Ślesicką, z Zespołu Aneks – kierownika artystycznego Grzegorza Królikiewicza, z Zespołu Silesia – kierownika artystycznego Andrzeja Wernera. Andrzejowi Wajdzie zarzucono, że filmy Zespołu X są sprzeczne z polityką kulturalną socjalistycznego państwa, a on sam nie może kierować właściwie zespołem, skoro od dawna jest nieobecny w kraju. Wajda broni się, mówiąc, że wszystkie filmy w Polsce zatwierdza administracja, która wykonuje przeciw politykę kulturalną państwa, że w 1981 r.

według ocen władz kinematografii Zespół X wysunął się na pierwsze miejsce pod względem artystycznym i finansowym, że w ubiegłym roku po realizacji *Dantona* przez 6 miesięcy był w kraju i nowy film w RFN rozpoczął dopiero w marcu. Na zakończenie stwierdza: *Chodzi więc być może o to, żebym w Polsce filmów nie realizował. [...] Byłem, jestem i pozostanę polskim reżyserem filmowym i żadne władze nie mogą zmienić tego faktu.*

14

- Umiera 18-letni Grzegorz Przemysk, maturzysta warszawskiego XVII Liceum Ogólnokształcącego im. Andrzeja Frycza-Modrzewskiego. 12 V 1983 został zatrzymany na Starym Mieście przez funkcjonariuszy MO i bestialsko pobity w komisariacie przy ul. Jezuickiej. Dyżurny funkcjonariusz instruował oprawców: *Bijcie tak, żeby nie było widać.*

16

- RKW NSZZ „Solidarność” Region Mazowsze wydaje oświadczenie w sprawie tragicznej śmierci Grzegorza Przemyska:

[...] Zbrodnia ta nie jest przypadkowa. Od 13 XII 81 r. z rąk mundurowych i cywilnych funkcjonariuszy poniosło śmierć co najmniej kilkadziesiąt osób – liczby ciężko pobitych nie sposób wciąż jeszcze ustalić. Katowanie bezbronnych, najczęściej przypadkowo zatrzymanych ludzi, w komisariatach i aresztach jest dziś zjawiskiem nagminnym. Terenem bestialskich praktyk ZOMO stały się ulice niemal wszystkich miast polskich, ostatnio także kościoły. [...] Najnowsza zbrodnia musi spotkać się z powszechnym potępieniem. Każdy, bez względu na swoje przekonania winien przeciwko niej zaprotestować. Żądamy:

- natychmiastowego wszczęcia śledztwa przeciwko sprawcom zabójstwa Grzegorza Przemyska i prowadzenia go pod stałą i rzetelną kontrolą społeczną,
- publicznego napiętnowania środków przemocy stosowanej wobec bezbronnych obywateli i pociągnięcia do odpowiedzialności wszystkich winnych ich stosowania i tolerowania,
- rozwiązania zbrodniczych formacji ZOMO.

Wzywamy wszystkie ogniwa naszego Związku, wszystkich ludzi dobrej woli do organizowania akcji na rzecz poparcia tych żądań. [...] Nie możemy pozwolić, by w naszym kraju z rąk bezimiennych oprawców ginęli niewinni ludzie. [...]

- Wchodzi w życie zarządzenie wykonawcze Ministerstwa Edukacji Narodowej dotyczące weryfikacji w szkołach wyższych. Pierwszy etap dotyczy tych, którzy zasiadają w ciałach kolegialnych – dziekanów, prodziekanów, dyrektorów instytutów, kierowników katedr itp. Ocen dokonywać mają komisje w składzie: rektor, prorektorzy (już zweryfikowani przez komisję ministerialną), przedstawiciele Wojewódzkiego Komitetu

Obrony, sekretarz KW PZPR, przewodniczący uczelnianych instancji ZSL i SD oraz kierownik studium wojskowego. Oceniana będzie *postawa etyczno-obywatelska, wyrażająca się w akceptacji zasad ustawowych ujętych w Konstytucji PRL i sformułowanych w przepisach prawnych dotyczących szkolnictwa wyższego.*

- ◉ W Paryżu przedstawiciele Afganistanu, Albanii, Argentyny, Bułgarii, Chile, Kuby, Kambodży, Estonii, Laosu, Litwy, Mozambiku, Nikaragui, Polski, Rumunii, ZSRS, CSRS, Wietnamu tworzą Międzynarodówkę Oporu: *Organizacja zamierza wspierać wszystkie ofiary dyktatur, w hierarchii zagrożeń najważniejszą groźbą, jaka wisi dziś nad wolnością, jest jednak komunistyczny imperializm, którego jawnie uznawanym celem jest podbój świata.*

17

- ◉ W Warszawie aresztowany zostaje Bronisław Geremek. Zarzuca mu się organizowanie nielegalnych zebrań i rozpowszechnianie fałszywych wiadomości.

19

- ◉ W Warszawie z udziałem kilkudziesięciu tysięcy ludzi odbywa się pogrzeb Grzegorza Przemyka. Podczas mszy żałobnej w kościele św. Stanisława Kostki ks. Bronisław Dembowski mówi:

[...] *Już wiemy, że można tak bić, żeby zabić. Ale jesteśmy chrześcijanami i wiemy, że Chrystus na krzyżu powiedział – Wybaczcie im, bo nie wiedzą co czynią. Pod presją opinii publicznej Prokuratura Wojewódzka w Warszawie ogłasza komunikat o wszczęciu śledztwa. [...]*

- ◉ W procesie MRKS Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego pod przewodnictwem mjr. Czesława Łączyńskiego skazuje: *Adama Borowskiego na 3,5 roku więzienia [Izba Wojskowa Sądu Najwyższego uwzględniając rewizję prokuratora 12 VIII zmieniła karę na 6 lat więzienia, łagodząc ją – na mocy amnestii – o połowę], Wacława Skudniewskiego na 1,5 roku, Jerzego Bogumiła na 2 lata, Bogusława Gołębiowskiego na 2 lata, Romana Bielańskiego na 2 lata, Elżbietę Stobe na 2 lata w zawieszeniu na 3 lata, Mieczysława Nowaka na 2 lata w zawieszeniu na 3 lata, Grzegorza Gampla na 2 lata, Andrzeja Machalskiego na 2 lata za to, że wspólnie z innymi osobami założyli lub brali udział w związku pod nazwą Międzyzakładowy Robotniczy Komitet Solidarności, którego istnienie, ustrój i struktura miały pozostać tajemnicą wobec organów państwa, a jego celem było przestępcze naruszenie obowiązującego porządku prawnego [...]. Oskarżali: por. Czesław Jarosławski i kmdr Olgierd Izbrandt. obrońcy: Władysław Siła-Nowicki, Jerzy Woźniak, Zofia Adamowicz, Andrzej Mieroszewicz, Jan Olszewski,*

20

- Rzecznik francuskiego MSZ wydaje Oświadczenie – oficjalny protest skierowany do władz państwa polskiego:

[...] *Ostatnie wydarzenia w Polsce wskazują w sposób oczywisty, że poważne akty przemocy dosięgają niewinnych ofiar. Francja pozostaje w przekonaniu, że poszukiwanie trwałego rozwiązania kryzysu musi rzeczywiście brać pod uwagę aspiracje ludności: uwolnienie wszystkich uwięzionych, zaprzestanie represji i powrót do pluralizmu związkowego.*

26

- W Toruniu obchodzony jest [Dzień Solidarności](#) z Więźniami Politycznymi, przygotowany i przeprowadzony przez podziemne struktury „Solidarności”. W zakładach pracy i w różnych punktach miasta pojawiają się liczne ulotki i plakaty. O godz. 18.00 w toruńskim kościele św. Jana bp Marian Przykucki odprawia uroczystą mszę św. w intencji zniesienia stanu wojennego, uwolnienia więzionych i przywrócenia do pracy wyrzuconych z niej z powodu przekonań. Po mszy wielotysięczny tłum zapełnia ul. Żeglarską, milicja nie interweniuje.
- Lech Wałęsa otrzymuje Nagrodę Sprawiedliwości Społecznej, przyznaną mu przez amerykański związek zawodowy United Auto Workers. Wśród poprzednich laureatów są m.in. John Kennedy i pastor Martin Luther King.
- Prasa publikuje treść rzekomej rozmowy Lecha Wałęsy z bratem w Arłamowie – SB próbuje dowiedzieć, że Wałęsowie to złodzieje i hochsztaplerzy.

27

- Gen. Czesław Kiszczak na posiedzeniu PRON:

[...] *Wierutnym kłamstwem i bzdurą są nasilające się ostatnio oskarżenia resortu o praktykowanie nadużywania władzy, w tym zwłaszcza naruszania nietykalności osobistej obywateli. [...] Sprawa stosowania środków przymusu bezpośredniego regulowana jest w resorcie w sposób bardzo szczegółowy. Każdy przypadek musi być szczegółowo opisany w odpowiednich dokumentach, a każdy sygnał od społeczeństwa o nieprawidłowościach w tym*

względnie jest skrupulatnie badany. [...]

28

- Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego wydaje zaoczny wyrok śmierci na Zdzisława Najdera - historyka literatury, wybitnego znawcę twórczości Josepha Conrada, od IV 1982 dyrektora Sekcji Polskiej Radia Wolna Europa.